

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Variaë Scholasticorum sententiæ. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Ad primam
& secundam
rationem
dicitur, resp.

Iam vero fundamenta prioris sententia facile corruunt. Ad primam enim, & secundam rationem Scoti respondeo, tamen in mente artificis creati res ipsa obiectiue præsens vere sit idea, quia est forma, cuius instar aliquid fit: in Deo tamen esse non potest. Ratio vero discriminis est manifesta, quam fuisse in hoc cap. profecti sumus. Cur vero in mente artificis creati Verbum, & species expressa non sit idea artis, sequenti etiam disputatione patebit.

Ad confirmationem vero dico, essentiam quidem diuinam secundum suum esse, dissimilem admodum esse rebus creatis: nihilominus, quia omnes repræsentat, quatenus creatura ad imitationem illius fieri dicitur, vt seq. disput. videbimus: atque hæc repræsentatio sufficit, vt veram habeat rationem ideæ. Denique est testimonium Augustini solum probat ratione distingui essentiam diuinam, prout est hominis idea, à seipsa, quatenus est idea equi: vt ibidem etiam dicitur: & hoc satis est, vt dixerit August. non eadem ratione conditum esse hominem, & equum.

Longissimè
explicatur.

DISPVTATIO LXXII.
Qua ratione essentia Dei sit idea
creaturarum.

Varia Scholasticorum sententia. cap. 1.
Essentiam Dei, prout est cognitio, & similitudo quasi expressa creaturarum, esse earum ideam probabilior opinio fert, cap. 2.

CAPVT I.

Varia Scholasticorum sententia.

1 **C**um Doctores omnes pro secunda opinione in præced. disp. commemorati vno ore pronuncient ideam creaturarum in Deo non esse creaturas obiectiue illi præsentes, sed ipsammet diuinam essentiam, in hoc tamen pronunciato explicando variant, nec omnes rationi contentanea docent. Placet igitur singulorum sensus paucis perstringere, vt verius, & facilius rem hanc explicare possimus.

Primo Ricardus in 1. d. 36. q. 2. ar. 2. inter plures acceptiones ideæ, quas ibi recenset, affirmat essentiam Dei esse ideam creaturarum, quod re ipsa ab eis imitabilis est, non quatenus intelligitur, vt imitabilis, Itaque rationem ideæ ita tribuit essentia diuinæ, vt absque villo ordine ad intellectum hoc ei concedat. Contra vero S. Thom. Caietan. & alij recentiores Thomistæ artic. 2. huius quaestio. negid. in 1. disp. 36. art. 2. q. 2. ad 2. Henric. quodlib. 9. q. 2. & Ferrar. in 1. contra gent. c. 54. multo probabilius docent, quatenus essentia diuinæ conuenire rationem ideæ, quatenus eam Deus intelligit, vt imitabilem à creaturis: sic enim ipsi Deo comparatur, vt idea eorum, quæ ad sui imitationem factus est: nam idea est forma exemplaris, cuius inspectione atque instar aliquid efficitur: & nisi forma sit principium operis per intellectum, etiam si aliud affimilatur, vt Filius Patri, eius tamen idea non est. Idea igitur quatenus idea, seu forma exemplaris, necessario ad intellectum refertur, qui per illam principium est operis alienius.

Secundò, S. Thomas, & alij recentiores Thomistæ, in 1. disp. 36. art. 2. q. 2. ad 2. Henric. quodlib. 9. q. 2. & Ferrar. in 1. contra gent. c. 54. multo probabilius docent, quatenus essentia diuinæ conuenire rationem ideæ, quatenus eam Deus intelligit, vt imitabilem à creaturis: sic enim ipsi Deo comparatur, vt idea eorum, quæ ad sui imitationem factus est: nam idea est forma exemplaris, cuius inspectione atque instar aliquid efficitur: & nisi forma sit principium operis per intellectum, etiam si aliud affimilatur, vt Filius Patri, eius tamen idea non est. Idea igitur quatenus idea, seu forma exemplaris, necessario ad intellectum refertur, qui per illam principium est operis alienius.

Tertio, Ricardus in 1. d. 36. q. 2. ar. 2. inter plures acceptiones ideæ, quas ibi recenset, affirmat essentiam Dei esse ideam creaturarum, quod re ipsa ab eis imitabilis est, non quatenus intelligitur, vt imitabilis, Itaque rationem ideæ ita tribuit essentia diuinæ, vt absque villo ordine ad intellectum hoc ei concedat. Contra vero S. Thom. Caietan. & alij recentiores Thomistæ artic. 2. huius quaestio. negid. in 1. disp. 36. art. 2. q. 2. ad 2. Henric. quodlib. 9. q. 2. & Ferrar. in 1. contra gent. c. 54. multo probabilius docent, quatenus essentia diuinæ conuenire rationem ideæ, quatenus eam Deus intelligit, vt imitabilem à creaturis: sic enim ipsi Deo comparatur, vt idea eorum, quæ ad sui imitationem factus est: nam idea est forma exemplaris, cuius inspectione atque instar aliquid efficitur: & nisi forma sit principium operis per intellectum, etiam si aliud affimilatur, vt Filius Patri, eius tamen idea non est. Idea igitur quatenus idea, seu forma exemplaris, necessario ad intellectum refertur, qui per illam principium est operis alienius.

Quarto, Ricardus in 1. d. 36. q. 2. ar. 2. inter plures acceptiones ideæ, quas ibi recenset, affirmat essentiam Dei esse ideam creaturarum, quod re ipsa ab eis imitabilis est, non quatenus intelligitur, vt imitabilis, Itaque rationem ideæ ita tribuit essentia diuinæ, vt absque villo ordine ad intellectum hoc ei concedat. Contra vero S. Thom. Caietan. & alij recentiores Thomistæ artic. 2. huius quaestio. negid. in 1. disp. 36. art. 2. q. 2. ad 2. Henric. quodlib. 9. q. 2. & Ferrar. in 1. contra gent. c. 54. multo probabilius docent, quatenus essentia diuinæ conuenire rationem ideæ, quatenus eam Deus intelligit, vt imitabilem à creaturis: sic enim ipsi Deo comparatur, vt idea eorum, quæ ad sui imitationem factus est: nam idea est forma exemplaris, cuius inspectione atque instar aliquid efficitur: & nisi forma sit principium operis per intellectum, etiam si aliud affimilatur, vt Filius Patri, eius tamen idea non est. Idea igitur quatenus idea, seu forma exemplaris, necessario ad intellectum refertur, qui per illam principium est operis alienius.

Quinto, Ricardus in 1. d. 36. q. 2. ar. 2. inter plures acceptiones ideæ, quas ibi recenset, affirmat essentiam Dei esse ideam creaturarum, quod re ipsa ab eis imitabilis est, non quatenus intelligitur, vt imitabilis, Itaque rationem ideæ ita tribuit essentia diuinæ, vt absque villo ordine ad intellectum hoc ei concedat. Contra vero S. Thom. Caietan. & alij recentiores Thomistæ artic. 2. huius quaestio. negid. in 1. disp. 36. art. 2. q. 2. ad 2. Henric. quodlib. 9. q. 2. & Ferrar. in 1. contra gent. c. 54. multo probabilius docent, quatenus essentia diuinæ conuenire rationem ideæ, quatenus eam Deus intelligit, vt imitabilem à creaturis: sic enim ipsi Deo comparatur, vt idea eorum, quæ ad sui imitationem factus est: nam idea est forma exemplaris, cuius inspectione atque instar aliquid efficitur: & nisi forma sit principium operis per intellectum, etiam si aliud affimilatur, vt Filius Patri, eius tamen idea non est. Idea igitur quatenus idea, seu forma exemplaris, necessario ad intellectum refertur, qui per illam principium est operis alienius.

quod ea solum in intellectu dei obiectiue præsens esset, veram nihilominus haberet rationem ideæ: sicut in artifice creato accidit: res enim obiecta, quam sibi artifex proponit, vt instar illius aliam faciat, vere est illi idea, & forma exemplaris. In Deo autem licet creatura possibilis sic apprehensa sui ipsius, vt existentis, idea esse non possit, (vt præced. disp. demonstratum est; quia est idem omnino cum illa: idea autem ab opere ipso differre debet) essentia tamen diuina cognita, vt imitabilis, idea creaturarum esse potest, cum ab eis distinguatur, & ea sola ratione idea erit, qua obiectiue præsens est intellectui diuino: accidit igitur aliunde eam intrinsece in ipso Deo esse. **Fundamentum** huius sententiæ vnicum est: afferunt enim prædicti Doctores essentiam diuinam, non quatenus est intellectio, & quasi verbum, aut species creaturarum eas repræsentans, sed prout est obiectum quoddam cognitum aliqua ratione imitabile à creaturis, esse ideam illarum.

Ceterum hanc sententiam falsam esse ex ijs, quæ dicemus, perspicuum erit: tum quia essentia diuina, vt est obiectum cognitum, & causa solum creaturarum, nullo modo imitabilis est, nisi quatenus est causa per cognitionem: tum etiam quia ea sola ratione idea creaturarum esse potest, qua cognitio est, & verbum earum; hoc autem modo non est essentia accidentarium, Deo inesse.

Iam vero cum habeamus essentiam Dei ea ratione ideam esse, qua ad intellectum refertur, vt imitabilis; difficile adhuc est explicare, quo pacto imitabilis sit à creaturis, quæ ipsi omnino oppositæ videntur. De hac re nihil S. Tho. & Agidius expresse tradunt. Henricus vero, Caietan. Ferrar. & alij recentiores Thomistæ superius allegati dicunt omnes creaturas ad imitationem essentia diuinæ fieri, quod in ipsa omnis earum perfectio eminenti quadam ratione, licet non formaliter continetur: idque satis esse censent, vt sit omnium earum idea: quam aspiciens deus, vt eminenter continet creaturarum perfectiones, instar illius quamlibet creaturam vere producere dicatur.

Verum hæc sententia, si iactis solum principijs ininitatur, infirma videtur: nam cum asserit essentiam dei virtute, & eminenti ratione quamlibet creaturæ perfectionem continere intelligit creaturarum perfectiones in Deo esse tanquam in causa æquiuoca, quia eas producere potest, non virtute formæ eiusdem rationis, quam in se habeat, sed ratione altioris naturæ, sicut Sol producere potest calorem, non calore, qui est forma eiusdem rationis, sed luce, quæ altioris naturæ est, quod est perfectionem creaturæ eminenter, non formaliter in Deo esse. Hæc autem ratione essentia Dei idea esse non potest, sicut neque lux Solis assumi potest, vt exemplaris forma, ad producendum calorem. Nam quemadmodum nullus intellectus quantumuis perspicax, aspiciens lucem, instar illius diceretur calorem producere, ac proinde eam pro idea caloris habere, sic etiam nullus intellectus aspiciens essentiam Dei, eo quod illa virtute eminenti perfectiones continet creaturarum, illam habere potest vt ideam, & formam exemplarem earum; aut enim intellectus aspicit, quod est formaliter in essentia diuina, & hoc omnino dissimile est creatoris; ergo ad illius imitationem nulla creatura fieri potest: aut aspicit id, quod in essentia Dei est, eminenter, scilicet ipsam perfectionem creaturam;

Fundamentum

Refellitur

3

Qua ratione creatura ad imitationem essentia diuinæ producatur facundia Thomistæ

Refellitur primo

4

creaturam: & hæc idea esse non potest intellectu diuino: sic enim creatura obiectiue Deo præfens idea esset sui ipsius: ergo incidere in sententiam Scoti, & aliorum superiori disput. impugnam. Et certe si essentia diuina, quatenus eminenter continet creaturas, esset earum idea, esset idea imperfectior quam esse posset, quia maior perfectio ideæ consistit in eo, quod perfectiori modo imitabilis sit: essentia autem hoc pacto imperfecte imitabilis est, cum solum assimilatur effectui secundum illud, quod virtute continet, non secundum illud, quod in ipsa formaliter est.

Quod si aliquis dicat essentiam Dei, prout est cognitio, & species expressa creaturarum, esse earum ideam in mente Dei, & instar illius creaturas produci, eo quod Deus sit causa earum intellectiōne sua, in quantum illas cognoscit, non autem sua substantia, in quantum est; certe hoc verissimum esse sequenti cap. demonstrabimus. Hanc tamen non esse sententiam Caietani, aut Henrici manifestum est: ipsi enim cum asserunt essentiam dei cognitam vt imitabilem esse rerum ideam, loquuntur de ipsa, prout est primum obiectum cognitionis dei, non quatenus est cognitio ipsa, aut species expressa, seu verbum creaturarum. Deinde cum Caiet. dicat essentiam diuinam quatenus cognitam hac sola ratione ideam fore, etiam si non esset formaliter, sed solum obiectiue in ipso Deo, plane loquitur de ipsa, non vt est cognitio creaturarum, sed vt est res cognita tantum, & primum obiectum. Nam si, prout cognitio est, Deo non inesset, non posset ipsi esse idea creaturarum, vt satis constat: ergo loquitur de diuina essentia, non quatenus est cognitio, sed in quantum est, & quatenus substantia sua est principium efficax creaturarum, & primum obiectum diuini intellectus. Hac vero ratione non posse ideam esse imitabilem à creaturis, satis probatum manet.

CAPVT II.

Essentiam Dei, prout est cognitio, & similitudo quasi expressa creaturarum, esse earum ideam, probabilius opinio fert.

Superest igitur, vt essentia diuina, quatenus representat creaturas, quia est illarum cognitio, seu verbum, sit earum idea. Hac enim sola ratione creaturæ ipsam imitari, & instar illius fieri possunt. Quare similitudo, quæ requiritur inter ideam, & rem, cuius est idea, non erit secundum vnitatem eiusdem formæ, qualis est inter duo alba, sed secundum representationem, sicut species seu verbum alicuius rei dicitur similitudo illius: cum tamen interdum longe diuersæ naturæ sint, & qualitatibus. Hanc sententiam tradunt aperte Bonau. in 1. d. 35. art. 1. q. 1. in corpore, & Capreo. d. 36. q. 1. art. 1. ad 1. Durandi, & colligitur ex S. Thom. infra q. 19. art. 4. vbi docet res in Deo esse veluti in causa, secundum modum causæ: & quia est causa per intellectum, ideo esse in deo sicut in cognoscente: ergo si, vt fatebantur Thomistæ, diuina essentia eatenus idea creaturarum est, quatenus eas in se habet eminenter vt causa, & illarum est causa vt cognoscentis est: sequitur hac ratione ipsarum ideam esse: atque in hunc sensum explicari debet in hac questione art. 2. in solutione 1. cum ait essentiam Dei esse ideam creaturarum, quatenus est similitudo, vel ratio huius, vel illius rei, & eodem

pacto est intelligendus in corpore, vbi inquit essentiam Dei esse ideam creaturarum, prout participabilis est secundum aliquem modum similitudinis. hoc est, representationis. Fecellit autem Thomistas, quod existimauerunt, Deum esse proxime causam rerum omnium essentia sua, in quantum est, non in quantum intelligit; & vult: quod esse plane falsum, ostendimus disput. 81. idcirco censent in essentia ipsius, in quantum est, contineri perfectiones creaturarum, vt in causa, eminentiori quadam ratione: & ita imitabilem quodammodo esse à creaturis. Inde etiam docuerunt supra disput. 60. Deum intueri creaturam in se ipso, vt in causa, in quantum est. Sed quia, vt ibidem probauimus, eo modo non posset Deus creaturas in se videre, ac proinde necesse est eas solum in se intueri, vt in speculo, hoc est, vt in specie expressa illarum, & quia, vt infra disput. 81. dicturi sumus, Deus est proxima causa creaturarum per intellectum, & voluntatem, in quantum intelligit, & vult, non in quantum est: priori ratione dicendum est essentiam eius solum esse ideam creaturarum, quatenus cognitio earum est, atque hoc pacto perfectissime imitabilem esse.

Cæterum, vt id melius intelligamus, notanda est doctrina Bonau. loco citato, qui ait, inter aliqua duo triplices excogitari posse similitudinem. Prima est participationis, intelligit secundum vniocam rationem, quam vtraque res formaliter participat, & hæc nullo modo inter Deum, & creaturam esse potest. Secunda est imitationis; & hanc inquit esse modicam inter Deum, & res creatas: intelligit secundum analogicam aliquam perfectionem: in vtroque enim reperitur sapientia, intellectus, voluntas, & alia id genus, sed analogica tantum ratione, ob quam Durand. disp. præced. docuit essentiam Dei posse esse ideam creaturarum, imperfectam tamen, & secundum aliquas solum perfectiones, non secundum omnes. Tertia, inquit Bonau. similitudo est secundum expressionem, & representationem, qualis est inter speciem intelligibilem, seu sensibilem, & rem ipsam, aut obiectum: cum enim sint diuersæ omnino rationis secundum esse, representatione tamen, & expressione assimilantur. Hoc autem genus similitudinis eo perfectius est, quo species ipsa, seu intellectus rei expressior, & magis propria est: quod si quidditatiua sit, & rei, sicut est, erit perfectissima in suo genere similitudo: cumque essentia diuina perfectissimo modo, & ad viuam res intelligat proprio, & quidditatiuo conceptu: fit, vt eius essentia, quia est ipsi cognitio, & species expressa creaturarum, perfectissimo modo eas representet, ac proinde hoc genere similitudinis perfectissime ab ipsis imitabilis sit, sic enim omnino re ipsa producuntur, sicut essentia diuina eas representat.

Hanc sententiam sic explicatam existimo ceteris multo probabiliorem; tum, quia non videtur alia via superesse, vt secundum sanctorum Patrum, & Philosophorum doctrinam in mente Dei ideas rerum esse dicamus, vt ex impugnatione aliarum opinionum liquet; tum etiam, quia hæc via præclare explicatur genus imitationis, & similitudinis perfectæ, quæ inter Deum, & creaturas esse potest cum distinctione necessaria inter ideam, & rem, vt diuina essentia dicatur idea earum, & forma exemplaris ab eis imitabilis.

At opponet aliquis. Si hoc ita esset, fieret etiam, vt

Secundo ab incommo modo.

Henricus. Caietanus. Caiet. essentiam diuinam facit ideam rerum non vt cognitio est, sed vt obiectum est cognitionis.

5

Similitudo ideæ ad rem cuius est, qualis.

6

Bonauent. Capreo.

Mens Sancti Thomæ explicatur.

Deus non est sentio, sed intellectus, & voluntas sua, est causa rerum.

7

Bonauent. Triplex modus similitudinis reperitur.

Durand.

8

In quo sit perfectissima similitudo diuinae essentiae, & creaturarum.

Vera sententia est huiusmodi.

Secundum.

vt